

Chương 4

THÀNH PHẦN VI SINH VẬT THAM GIA VÀO QUÁ TRÌNH XỬ LÝ NƯỚC THẢI

CN. Phạm Thị Minh Thu

TS. Lê Quốc Tuấn

Khoa Môi trường và Tài nguyên

Đại học Nông Lâm TP. HCM

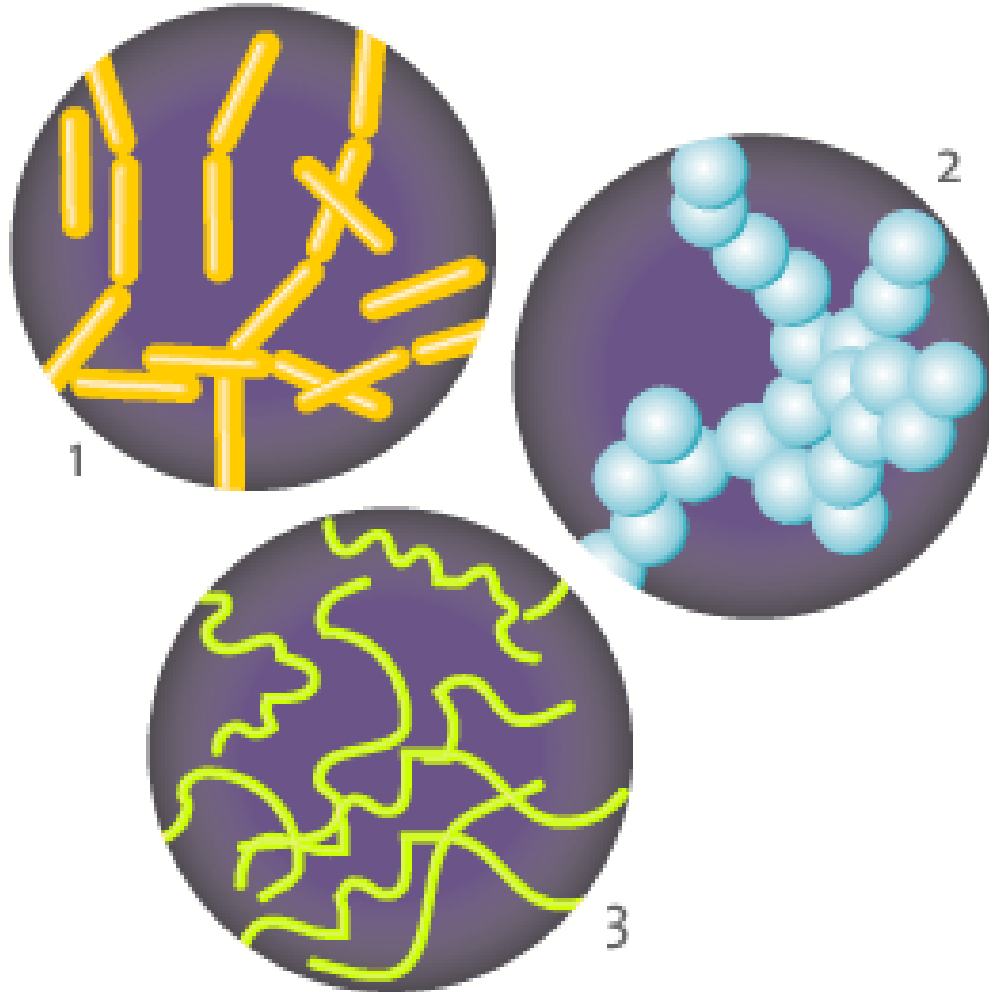
Giới thiệu chung về vi khuẩn

- Là nhóm sinh vật tiền nhân đơn bào.
- Có 3 dạng chính: cầu khuẩn, xoắn khuẩn và trực khuẩn.
- Tham gia vào quá trình xử lý nước thải thì người ta phân ra làm các nhóm: hiếu khí và kỵ khí và tùy nghi

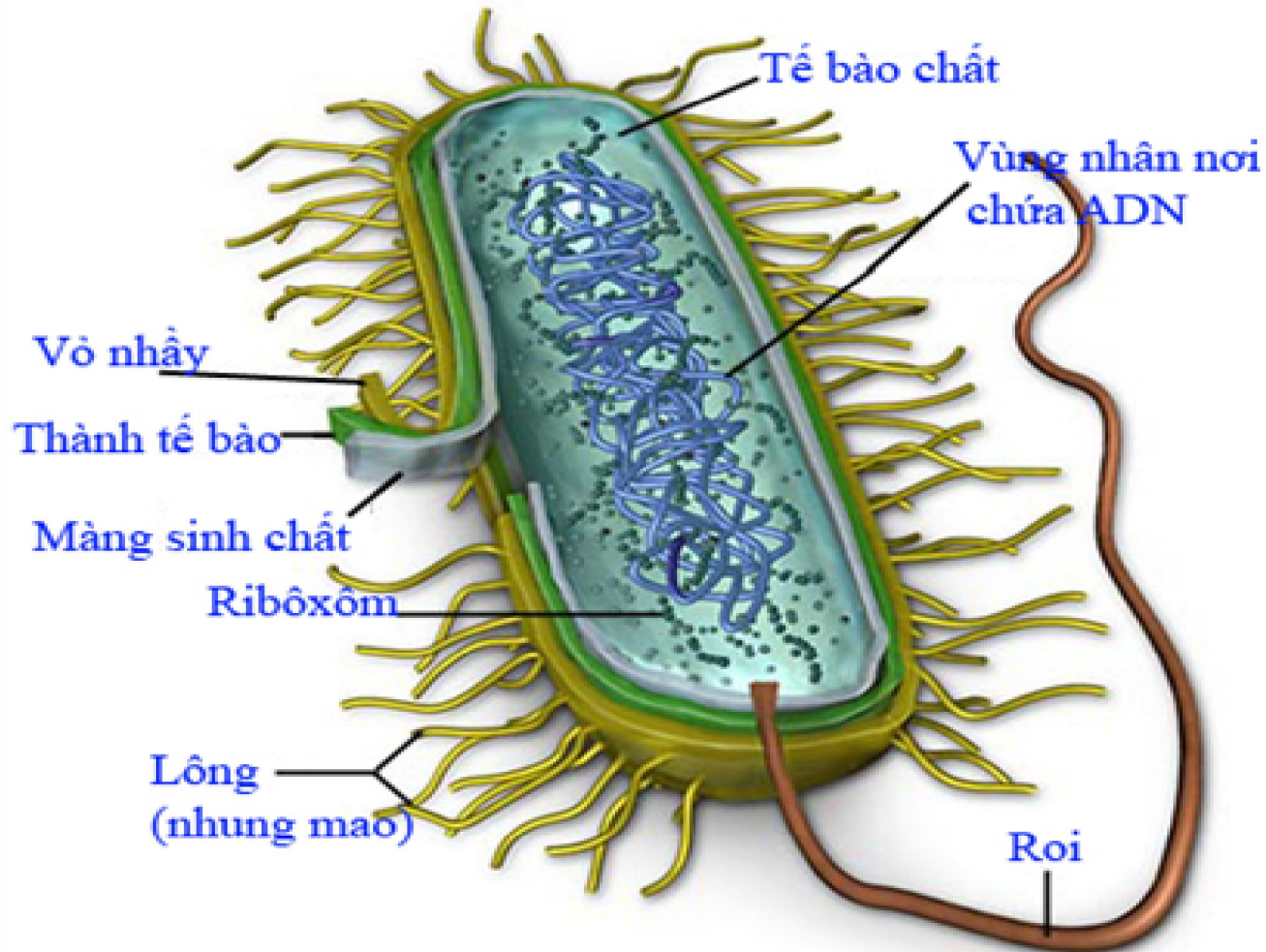
Một số loại vi khuẩn và chức năng của chúng

STT	vi khuẩn	Chức năng
1	PSEUSOMONAS	Thủy phân carbohydrate, Protein, các chất hữu cơ và khử Nitrate
2	ARTHROBACTER	Phân hủy Hidratcacbon
3	BACILUS	Phân hủy carbohydrate, Protein
4	CYTOPHAGA	Phân hủy Polymer
5	ZOOGLE	Tạo màng nhầy, chất keo tụ
6	NITROSOMONAS	Nitrite hóa
7	NITROBACTER	Nitrate hóa
8	NITROCOCUS DENITRIFICANS	Khử Nitrate
9	DESULFOVIBRIO	Khử Sulphate, Khử Nitrate

Hình dạng vi khuẩn thường gặp

Cấu trúc tế bào

Thành phần cơ chất tế bào vi khuẩn

Nguyên tố	Trọng lượng khô (%)
Carbon (C)	45 – 55
Oxi (O)	16 – 22
Nito (N)	12 – 16
Hidro (H)	7 – 10
Photphorus (p)	2 – 5
Sulfur (S)	0.8 – 1.5
Kali (K)	0.8 – 1.5
Natri (Na)	0.5 – 2
Canxi (Ca)	0.4 – 0.7
Magie (Mg)	0.4 – 0.7
Clo (Cl)	0.4 – 0.7
Sắt (Fe)	0.1 – 0.4
Các chất khác	0.2 – 0.5

Công thức đơn giản nhất: $C_5H_7O_2N$

Hoặc: $C_{60}H_{87}O_{23}N_{12}P$

Điều kiện môi trường

Oxygen(O₂)

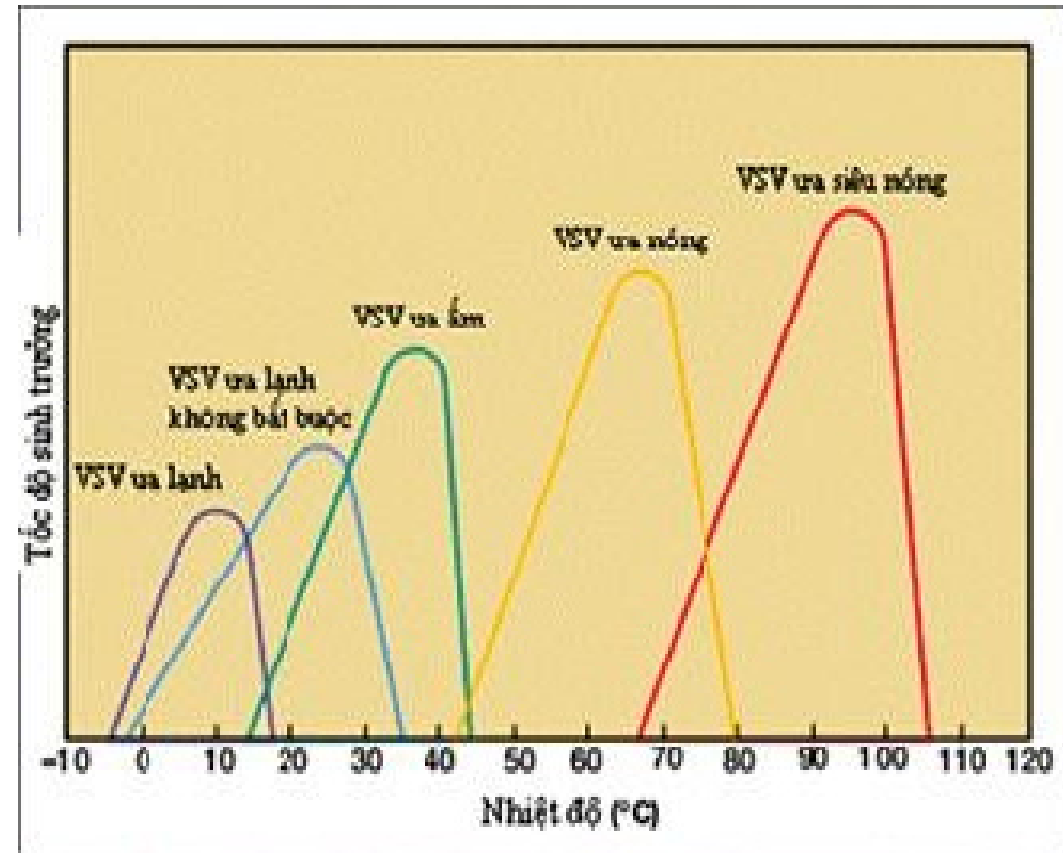
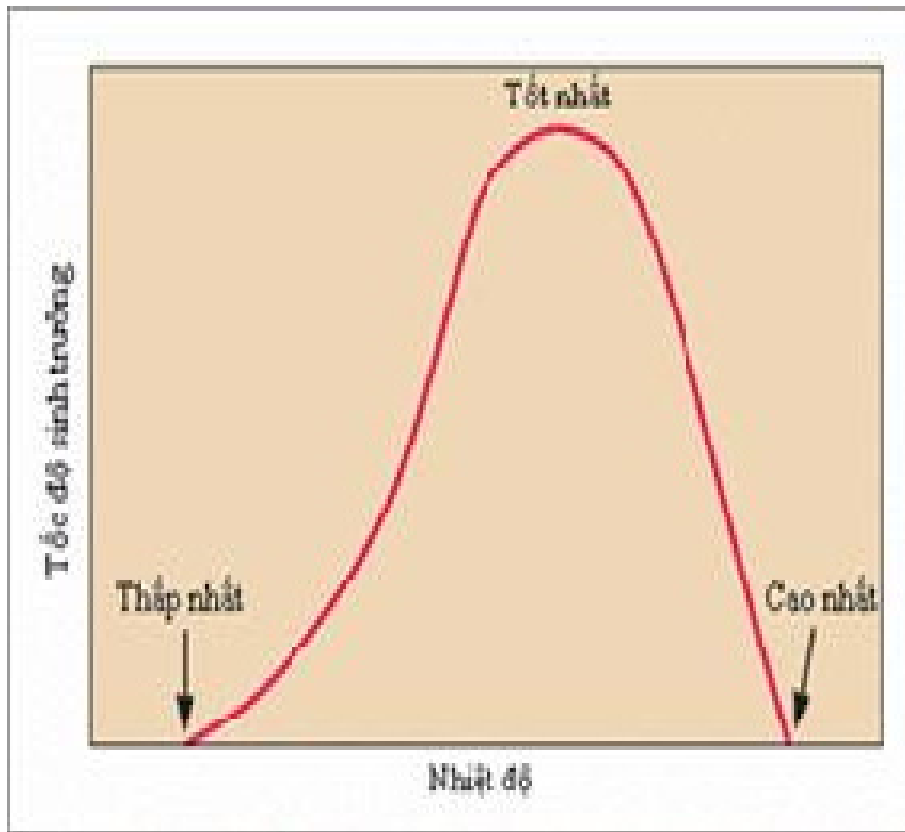
- ❖ Đối với XLNT bằng vi sinh vật hiếu khí O₂ là yếu tố quan trọng. Nước sau khi qua bể lắng 2 vỏ phải có nồng độ oxy hòa tan ≥ 2 mg/l
- ❖ Đối với XLNT bằng vi sinh vật yếm khí thì O₂ là độc tố

Nồng độ cơ chất

- Nồng độ chất bản hữu cơ (COD, BOD): nồng độ chất hữu cơ phải nằm trong một giới hạn nhất định. Nếu không đảm bảo thì phải pha loãng trước khi xử lí.
- Nồng độ các chất dinh dưỡng cho vi sinh vật đối với nước thải công nghiệp phải đảm bảo tỉ lệ: BOD: N: P = 100:5:1

Yếu tố nhiệt độ, pH

Vi sinh vật	NĐ thấp nhất	NĐ tốt nhất	NĐ cao nhất
VSV không quang hợp			
Bacillus psychrophilus	-10	23-34	28-30
Micrococcus cryophilus	-4	10	24
Pseudomonas fluorescens	4	25-30	40
Staphylococcus aureus	6,5	30-37	46
Enterococcus faecalis	0	37	44
Escherichia coli	10	37	45
Neisseria gonorrhoeae	30	35-36	38
Thermoplasma acidophilum	45	59	62
Bacillus stearothermophilus	30	60-65	75
Thermus aquaticus	40	70-72	79
Sulfolobus acidocaldarius	60	80	85
Pyrococcus abyssi	67	96	102
Pyrodictium occultum	82	105	110
Pyrolobus fumarii	90	106	113
Vi khuẩn quang hợp và vi khuẩn lam			
Rhodospirillum rubrum	-	30-35	-
Anabaena variabilis	-	35	-

Sự phát triển của vi khuẩn

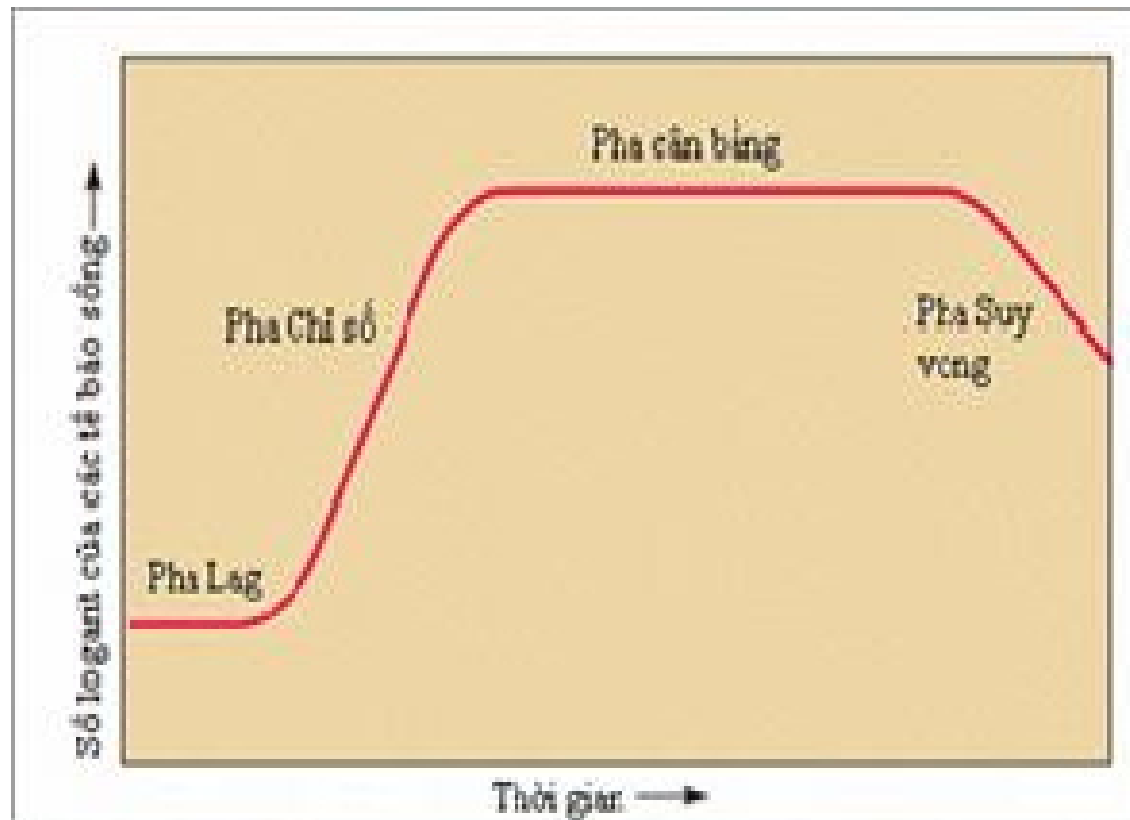
Sự phát triển của vi khuẩn trong nuôi cấy thuần khiết

Phát triển qua từng giai đoạn theo số lượng vi khuẩn

1. Giai đoạn phát triển chậm (pha lag): thích ứng
2. Giai đoạn tăng trưởng theo số lượng Logarit (pha log): đồng hóa thức ăn, sinh sản nhanh
3. Giai đoạn phát triển ổn định: ổn định, sự phát triển tế bào mới cân bằng với sự chết của tế bào cũ.
4. Giai đoạn vi khuẩn tự chết: tốc độ chết của tế bào mới $>$ sự sản sinh tế bào mới.

Sự phát triển về mặt sinh khối: 4 giai đoạn

1. Giai đoạn tăng trưởng chậm
2. Giai đoạn tăng sinh khối theo Log
3. Giai đoạn tăng trưởng chậm dần
4. Giai đoạn hô hấp nội bào

Sự phát triển trong môi trường hỗn hợp

❖ Trong môi trường có nhiều vi sinh vật cùng tồn tại: vi khuẩn, mao trùng, gác hút, tiêm mao, trùng roi, thủy tức, tảo roi...

❖ Các vi sinh vật phát triển về số lượng và sinh khối khác nhau

❖ Trong xử lý nước thải không chỉ sử dụng thuần nhất một vi sinh vật mà kết hợp nhiều vi sinh vật, trong đó một số vi sinh vật có vai trò ổn định chất hữu cơ trong nước thải

Động học của quá trình xử lý sinh học

Tốc độ tăng trưởng các tế bào vi sinh

$$r_t = \mu \cdot X$$

X: nồng độ bùn hoạt tính;

μ : tốc độ tăng trưởng riêng

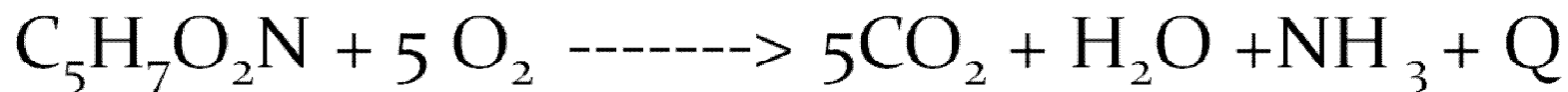
1. Chất nền - giới hạn tăng trưởng

$$\mu = \mu_m \cdot \frac{S}{K_s + S}$$

• 2. Sự tăng trưởng của tế bào và sử dụng chất nền

$$r_t = -Y \cdot r_d$$

3. Ảnh hưởng của hô hấp nội bào

- Tốc độ sử dụng chất nền do phân hủy nội bào)

$$r_d = -k_d \cdot X$$

- Tốc độ tăng trưởng thực của vi khuẩn:

$$r_t' = -Y \cdot r_d - k_d \cdot X$$

- Độ tăng sinh khối bùn :

$$y_b = r_t' / r_d$$

Ảnh hưởng của nhiệt độ

Ảnh hưởng của nhiệt độ đến tốc độ phản ứng sinh hóa:

$$R_T = r_{20} \cdot \Theta^{T-20}$$

Θ : hệ số hoạt động do nhiệt độ (1.02 – 1.09)

Ứng dụng sự phát triển vi khuẩn và hoạt động sử dụng chất nền trong xử lý sinh học

Vi sinh vật lên men kỵ khí (bể xử lý UASB)

1. Giai đoạn thủy phân: thủy phân hydratcacbon, protein, lipit để hấp thụ qua màng tế bào (VSV kỵ khí tùy tiện: . *B. subtilus*)
2. Giai đoạn lên men acid: lên men sản phẩm thủy phân thành acid hữu cơ đơn giản. (clostridium, lacobacilus..)
3. Giai đoạn lên men kiềm: chuyển acid hữu cơ đơn giản thành CH_4 và CO_2 (methanobacterium, methanococcus, ...)

Vi sinh vật hiếu khí (Bể aerotank)

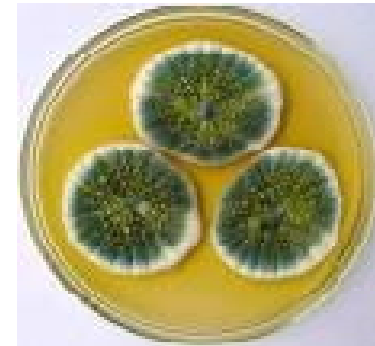
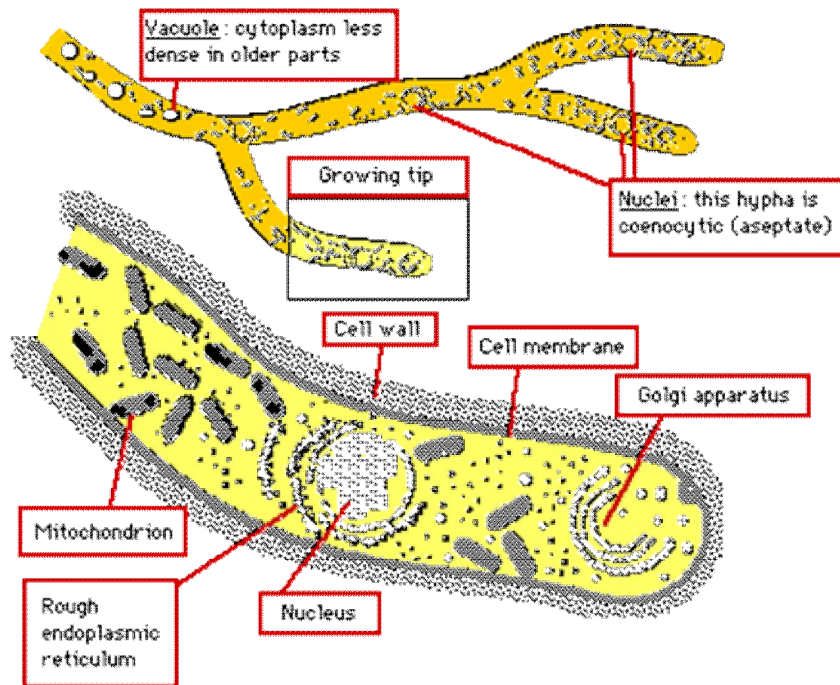
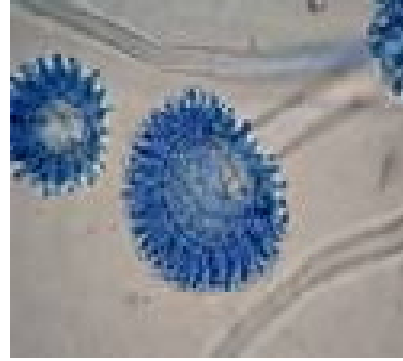
- ❖ Giai đoạn 1: Oxi hóa các chất hữu cơ trong nước (saphrophytes, micrococus, pseudomonas...)
- ❖ Giai đoạn 2: Quá trình đồng hóa để xây dựng tế bào (nitrosomonas,..)
- ❖ Giai đoạn dị hóa : Hô hấp nội bào (nitrobacter)

**Trong bùn hoạt tính: vi khuẩn, nấm, protoaza.. (70-90%). Vi khuẩn :achromobacter, pseudomonas, citromonas, nitrobacter, nitrosomonas...

Nấm

- Là nguyên sinh vật đa bào không quang hợp và dị dưỡng
- Sinh sản hữu tính, vô tính như nảy chồi hoặc bào tử.
- Hầu hết nấm sống trong điều kiện thiếu khí, pH tương đối thấp (5, 6)
- Trong xử lý nước thải nấm có vai trò quan trọng, nấm oxy hóa NH_3 thành Nitrate và Nitrite.
- Các loại nấm thông thường trong XLNT (trong bùn hoạt tính): *Sphaotilus natans*, *Zoogloea* sp

Hình dạng một số loại nấm

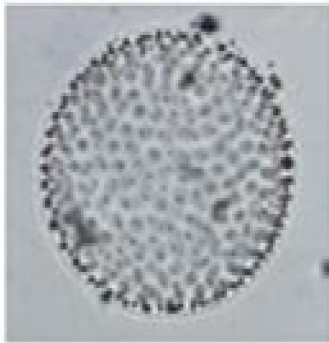

TẢO

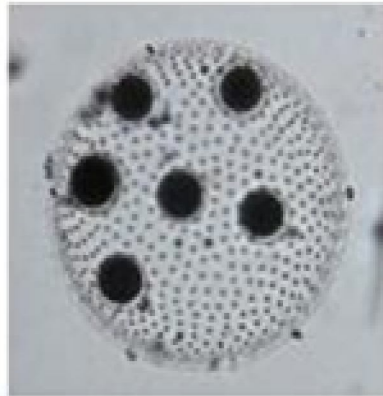
- Tảo có cấu trúc đơn bào hoặc đa bào và quang hợp được.
- Tảo có vai trò quan trọng trong xử lý sinh học: cung cấp oxy.
- Các loài hiện diện chính trong xử lý sinh học: tảo lam, tảo lục, tảo nâu, tảo mắt.

Chlorophyta - zelene alge, Chlorophyceae - 1

Volvocales

Volvox sp.

Volvox sp.

Chlamydomonas sp.

Trentepohlia sp. spongiij

Chaetophorales

Stigeoclonium sp.

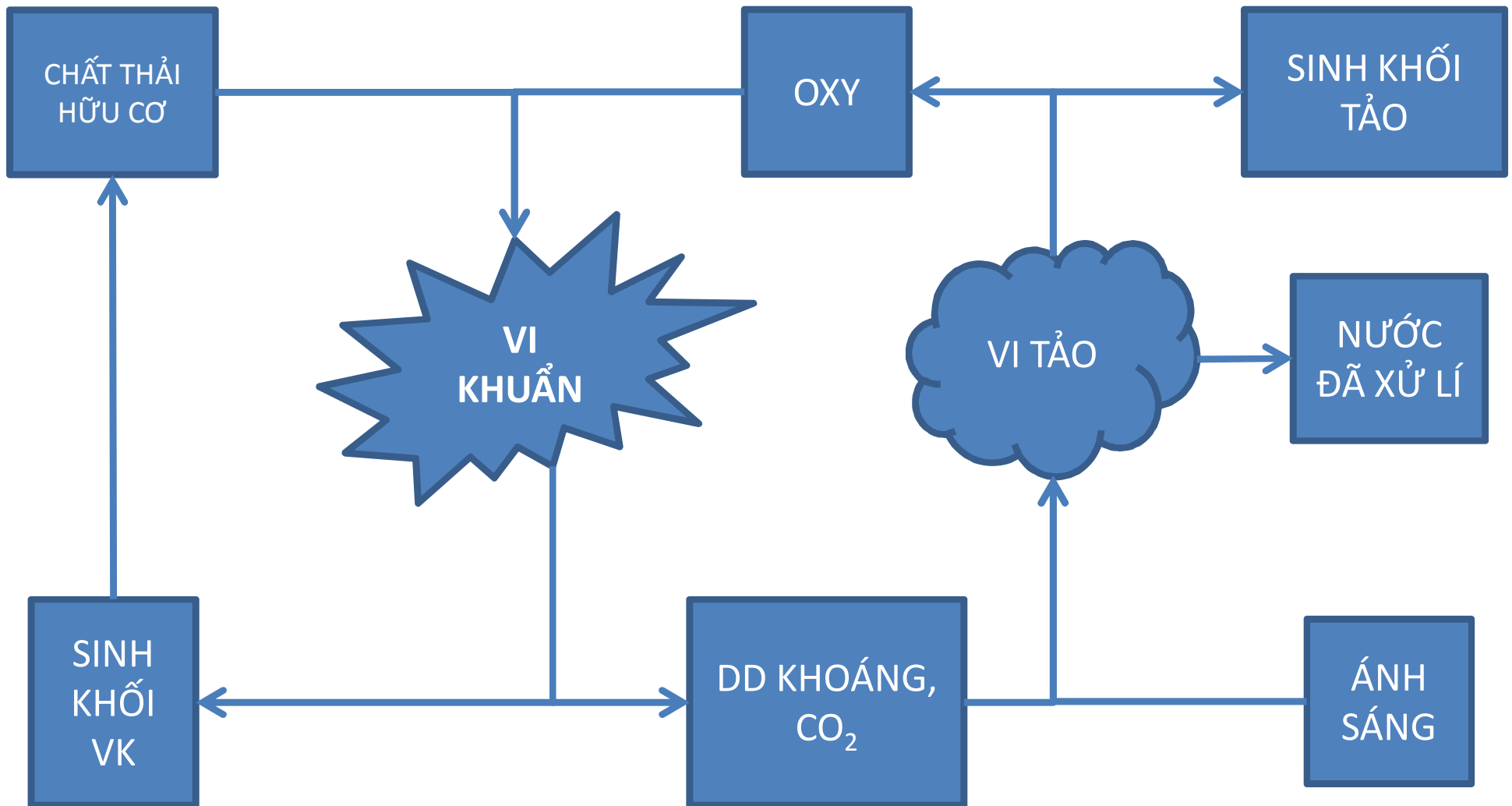

Stigeoclonium sp.

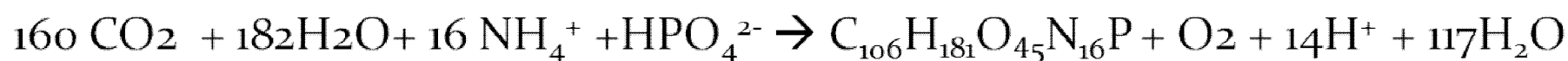

Draparnaldia sp.

Mối quan hệ vi khuẩn và vi tảo

- Vi khuẩn + O₂ → bùn vi khuẩn + nước đã xử lí
- Muối khoáng + CO₂ → sinh khối thực vật + O₂
- CO₂ + H₂O → (CH₂O)_X + O₂ + H₂O

- Ứng dụng tảo trong xử lí nước thải: hồ tùy nghi
- Xử lí tảo sau quá trình xử lí nước thải
- Hiện tượng phú dưỡng, tảo nở hoa (thủy triều đỏ)

Một số hiện tượng phú dưỡng

Phú dưỡng ở biển (Thủy triều đỏ)

